

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen digitaalinen kompassi (digikompassi) on laadittu digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon ministeriryhmän ohjauksessa. Se kokoaa digitalisaation ja datatalouden kansallisen kokonaiskuvan, ja asettaa tavoitteet ja toimenpiteet kohti vuotta 2030. Sivista pitää tärkeänä, että kompassi jäsentää laajaa digitalisaation kokonaisuutta ja kutsuu laajasti toimijoita mukaan ratkaisemaan digimurroksen haasteita sekä hyödyntämään nykyisiä vahvuuksia entistä määrätietoisemmin. Digitalisaation edistämiseen kytkeytyy moni politiikkaohjelma sekä kehittämishanke. Voimavarojen tehokkaan hyödyntämisen kannalta on tärkeää, että suunta on yhteinen.

Suomen digikompassi muodostuu EU:n digikompassin mukaisesti neljästä osa-alueesta, jotka ovat osaaminen, yritysten digitalisaatio, digitaalinen infrastruktuuri ja digitaaliset julkiset palvelut. Sivista pitää tärkeänä, että kompassi huomioi tavoitteenasetannassa ja painopisteissä kansalliset tarpeet, lähtökohdat ja erityispiirteet. Yhtä lailla on tärkeää, että kompassin teemoitus ja tavoitteet kytkeytyvät luontevasti EU:n vastaavaan valmisteluun. Parhaassa tapauksessa digikompassi on työkalu digitalisaation pitkäjänteiseen johtamiseen Suomessa sekä väline tukea digitalisaation etenemistä EU:ssa. Sivista pitää perusteltuna, että Suomen digikompassi on laajempi ja kunnianhimoisempi EU-tason vastaava kompassi.

Sivista toteaa, että arvoperustaisuus on kompassin vahvuus. Digitalisaatiota ei nähdä ensisijaisesti tehostamisen ja säästöjen välineenä, vaan toimintaympäristön muutoksena, jossa on olennaista pitää kaikki mukana, vahvistaa keskinäistä luottamusta sekä vaalia vapautta oppia ja yrittää.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Osaaminen tunnustetaan digitalisaatiokehityksen pullonkaulaksi siitäkkin huolimatta, että suomalaisten digitaaliset perustaidot ovat eurooppalaisittain verraten korkealla tasolla. Osaajapulan kuvaus keskittyy erityisesti ICT-alan osaajiin. Sivista pitää tärkeänä, että kaikkien alojen asiantuntijoiden koulutus antaa valmiuksia toimia digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntäen. Sivista katsoo, että TKI-toiminnan merkitys voisi näkyä kompassissa vielä vahvemmin.

Peruskoulutuksen lisäksi tulee kiinnittää huomiota jo työelämässä olevien osaamisen uudistumiseen. Sivista katsoo, että digitalisaatioon liittyvää osaamisen kehittämistä ja siihen liittyviä toimintamalleja ei tarvitse nähdä erillisinä ratkaisuin muusta jatkuvaan oppimiseen liittyvästä kehittämisestä. Olennaista on kehittää toimiva järjestelmä, johon koulutuksen järjestäjät ovat vahvasti kytkeytyneitä. Tämä palvelee laajasti kaikenlaista työelämää ja yhteiskunnan toimijoita. Koulutuksen digitalisaatio antaa mahdollisuudet kehittää yhä enemmän ajasta ja paikasta riippumatonta, joustavaa tarjontaa osaamisen kehittämiseen. Sivista yhtyy kompassissa esitettyyn tarpeeseen luoda uudenlaisia työelämälähtöisiä jatkuvan oppimisen ratkaisuja, joihin myös PK-sektorin yritykset pystyvät osallistumaan. Erityisenä kehittämiskohteena on lyhytkestoisen koulutustarjonnan lisääminen.

Sivista kiittää, että korkeatasoinen osaaminen ja laaja sivistys on nostettu yhdeksi olennaiseksi keinoksi digikompassin vision toteuttamiseksi. Koulutusjärjestelmä tarjoaa jo nykyisellään vankan pohjan digitalisaation edistämiseen. Siksi myös digikompassin tavoitteiden edistämisen kannalta on keskeistä varmistaa koulutuksen järjestäjien toimintaedellytykset ja sekä perustoiminnan että kehittämisen resurssit kaikissa koulutusmuodoissa: digitaalista osaamista ja sivistystä rakennetaan aina varhaiskasvatuksesta lähtien. Sivista katsoo, että esimerkiksi koronapandemian aikaiset poikkeukselliset opetusjärjestelyt ovat tarjonneet kokemuksia ja oppia digitalisaation hyödyntämisestä koulutuksessa. Sivista pitääkin tarpeellisena kartoittaa etäopetuksen pysyvää hyödyntämismahdollisuutta perusopetuksessa esimerkiksi koulutuksen saavutettavuuden ja kattavan opetustarjonnan turvaamiseksi tilanteissa, joissa digitaalisten mahdollisuuksien hyödyntäminen tuottaisi oppijoille lisäarvoa. Samalla sekä oppilaat että opetushenkilöstö vahvistavat osaamistaan digitaalisessa toimintaympäristössä.

Sivista pitää tärkeänä sitä, että kompassissa tuodaan esille, että yhä keskeisempään rooliin digitalisaatiossa nousee ns. pehmeä infrastruktuuri: yhteiset toimintatavat, osaaminen, luottamus ja näihin liittyvät mekanismit, käytänteet ja vastuullisuus. Tätä näkökulmaa tulee edelleen vahvistaa varsin teknologiakeskeisessä digitalisaatiokeskustelussa.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Kompassin tavoitteet ovat vaikuttavuustavoitteita, jotka kuvaavat tavoiteltua yhteiskunnallista strategista muutosta tai vaikutusta. Osaamisen tavoitteet liittyvät on ryhmitelty digitaaliseen sivistykseen, digitaalisiin perustaitoihin sekä digitaaliseen osaamiseen. Sivista katsoo, että osa tavoitteista on sanoitettu varsin yleiselle tasolle, mutta taustatekstit huomioivat vähintään

maininnan tasolla riittävän laajasti osaamisen kehittämiseen liittyviä eri osa-alueita. Näitä ovat esimerkiksi koulutusjärjestelmän kokonaisuus, kaikkien alojen osaajien digiosaaminen muuttuvassa työelämässä, varhaisten vuosien merkitys, tutkimus ja TKI-panostukset sekä kansainvälisten osaajien rekrytointi.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Kompassin avaintulokset ilmentävät osatavoitteita, joiden kautta saavutetaan kunkin osa-alueen strategiset tavoitteet. Ne ovat aikaan sidottuja ja kuvaavat konkreettisesti tavoiteltua asiantilaa. Sivista toteaa, että avaintulokset on kuvattu varsin eri tasoilla: osa tuloksista on selkeästi todennettavissa (esimerkiksi 1. sija digitaalisia perustaitoja seuraavassa eurooppalaisessa DESI-vertailussa) kun taas toiset ovat avoimempia tulkinnalle (esimerkiksi ”hyvä digitaalinen yleissivistys tukee keskinäisen kunnioituksen syntymistä ja toimimista digitalisoituvassa yhteiskunnassa ml. omien oikeuksien ja velvollisuuksien tuntemista”). Yleisesti Sivista pitää avaintuloksia kuitenkin varsin kattavasti tunnistettuina.

Avaintulos digitalisaatioon ja digivihreään siirtymään liittyvien osaamisvaatimusten tunnistamisesta ja huomioimisesta kaikilla koulutusasteilla opettajankoulutus mukaan lukien on keskeinen digitaalisen osaamisen vahvistamiseksi. Sivista esittää avaintulosta kuitenkin täsmennettävän vielä siten, että se kattaisi myös kaikki opetussuunnitelmat ja koulutusohjelmat, sillä digitaalisen osaamisen on tulevaisuudessa oltava perustaito kaikilla aloilla.

Sivista pitää tärkeänä avaintulosta TKI-toiminnan BKT-osuuden kasvattamisesta neljään prosenttiin. Tuloksen yhteydessä mainittu korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten TKI-yhteistyön lisääntyminen on erittäin tärkeää. Sivista esittää huomioitavaksi myös ammatillisen koulutuksen roolia TKI-toiminnassa. Ammatillisen koulutuksen TKI-toiminnalla on merkittävä potentiaali erityisesti pk-yritysten digikyvykkyyksien kehittämisessä.

Avaintuloksissa ei ole asetettu määrällisiä tavoitteita eri alojen osaajien kouluttamiselle, vaan kuvattu yleistä kehityssuuntaa osaajien rekrytoinnin helpottumisena. Sivista muistuttaa, että kaikki mahdolliset aloituspaikkalisäykset tulee kompensoida kustannuksia vastaavasti koulutuksen järjestäjille.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

-

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digikompassin tuloksellisuutta seurataan avaintulosten ja toimenpiteiden toteutumisen kautta. Vaikuttavuuden seuraamiseksi kaikille tavoitteiden, avaintulosten ja toimenpiteiden vaikuttavuusketjuille tunnistetaan vaikuttavuusmekanismit, joita hyödynnetään sekä ennalta että jälkikäteen tehtävän vaikuttavuusarvioinnin pohjana. Sivista pitää erittäin hyvänä sitä, että kokonaisuutta koordinoi poikkihallinnollinen digitoimisto, jossa eri ministeriöt ovat edustettuina. Yhteistyön muotojen kuvaaminen sidosryhmien kanssa jää maininnan tasolle.

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Tikkinen Annakaisa
Sivista - Sivistystyönantajat ry